עט: ר"ן ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים רש"י

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש ואלו הן נדרי ענוי נפש [א]אמרה קונם פירות העולם עלי הרי זה יכול להפר פירות מדינה זו עלי יביא לה ממדינה אחרת פירות חנווני זה עלי אינו יכול להפר ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו הרי זה יפר דברי רבי יוסי:

גמ' נדרי ענוי נפש הוא דמפר שאין בהן ענוי נפש אינו מפר והא תניא [ב]בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה [ג]אמרי הלין והלין מפר מיהו ענוי נפש מפר לעולם אבל אין בהן ענוי נפש כדאיתה תחותיה הויא הפרה מכי מגרש לה חייל עלה נדרה בדברים שבינו לבינה שאין בהן ענוי נפש אבל יש בהן ענוי נפש לא חייל עליה נדרה ודברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה חיילא עלה והא תנן [ד]ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו אלמא כי מגרש לה ומפר לה מעיקרא הויא הפרה אמרי הלין והלין הויא הפרה [ה]אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו ובין לאחרים אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר לאחרים אינו מפר והכי קתני אלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו ובין לאחרים נדרים שיש בהן ענוי נפש: אם ארחץ: היכי קאמר אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרן פירות עולם [ו] אלו עלה ועוד בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה ואלא

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. מפרש בגמ' [פח.] דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין: **ואלו הן נדרי ענוי נפש.** מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא: **יציא לה ממדינה אחרת.** דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש: **ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו.** שחנווני זה מקיפו ולא ימצא אחר שיהא מקיפו ופעמים שאין לו מעות ומצאת היא מתענה הלכך יפר. ומסתברא דלר' יוסי נמי בגדלה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יציא לה ממדינה אחרת בשלא נדרה מפירות מדינתה: **דברי רבי יוסי.** בגמרא [פב.] מפרש למה לי כיון דברים מילתיה תנא אמר ר' יוסי: **גמ' כי מגרש לה חייל.** ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה: **והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר.** מתניתין היא בהאי פרקא[ה] וקתני ליה קונם שאני עושה עלי פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שאם לא יפר יפר יחול הנדר כשיגרשנו ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומע"ה יפר. אלמא כי מפר לה מעיקרא אפי' בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה ידיה מדברים שבינו לבינה הוא: **כין לעצמו.** מהניא הפרה דיליה בין שהיא רחוקה לעצמו של מפר: **כין לאחריס.** אפילו גרשה ונשאת לאחר: **אבל אין בהם ענוי נפש אלא דברי שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרי' אינו מפר.** דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר סתמא הפרה עולמית משמע: **היכי קאמרה. דלשון קונם לא שייך אם: אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה.** דמדלא תני כגון שנדרה ברחיצה עצמה אלמא ברחיצה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה. ומדאמרינן הא ליכא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ ואיכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין (דף יד:) קונם עיני כשיגה היום אם איסן למחר אל ייסן היום חיישינן שמא ייסן למחר דבמנאיה לא מזדהר וה"נ אית לן למימר דלמא רחצה ותסתר מהשתא בפירי לאו קונסיא היא דאי אמרה בהדיא קונם פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אכל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה: **ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואתסרו פירות עולם עלה.** לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דמשמע דלא פליג אמאי דחיים מ"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה אעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש: ואלא

אמר רבי יוסי' וכו'. וכגמרא[ב] מפרש דאין ענוי נפש אלא כגון קונם שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין וכדגרסינן במסכת כתובות בפרק המדיר[ג] לרבי יוסי ולרבנן דברים שאין בהן ענוי נפש כגון שנדרה שלא לאכול עמו בקערה דהיינו דברים שבינו לבינה בגמרא מפרש היאך מפיקין בעל: **פירות מדינה זו עלי.** בקונם. מפורש בברייתא דרבי חייא[ד] אם יש לו חלק בהן זהו ענוי נפש אין לו חלק בהן אין אלו ענוי נפש ויציא לה ממדינה אחרת: **ואם לא היתה פרנסתו.** של בעל אלא הימנו שהחנווני הזה מעלה לו מזונות הרי זה יפר דברי ר' יוסי דהייני ענוי נפש: **גמ'** מדקתני ואלו נדרים שמפר וקמפרש בהו ענוי נפש מכלל דשאין ענוי נפש כגון דברים שבינו לבינה אינו מיפר: **והתניא.** נספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה מה ת"ל אם לנדרים שיש בהן ענוי נפש הרי כבר נאמר לענות נפש אלא מלמד שהבעל מפר בנדרים שבינו לבינה: **אמרי.** הני והני בין נדרי ענוי נפש בין שבינו לבינה מפר: **מיהו נדרי ענוי נפש מפר לעולם.** אפילו לאחר שנאת מתחתיו שתגרש או תתאלמן וה"ק מתני' אלו נדרים שהוא מפר לעולם: [ג]**כי מגרש לה או שתאלמן.** דנפקא מרשותיה: **חייל עלה.** בנדרים שבינו לבינה אבל יש בהן ענוי נפש בהן כו'. הש"ס הוא דקא פשיט למילתא: **ומי מצית אמרת דברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה דחיילי עלה והתנן.** במתני' קונם שאני עושה עליך כל מה שאני עושה להנאת פיך יהא עלי כקרבן: **ר' יוחנן בן נורי אומר יפר דשמא יגרשנה ותהא אסורה לו.** דבמה שנדרה השתא אין בדבריה כלום דאינה יכולה לאסור עליו מה שתקנו לו חכמים ממנה אבל אם יגרשנה מיד חל הנדר ותהא אסורה לחזור לו שהיא מודרת הנאה ממנו והיינו דברים שבינו לבינה וקא"ר יוחנן בן נורי יפר אלמא דכי מפר והדר מגרש לה תו לא חייל עלה נדר: **אמרי הלין והלין.** בין יש בהן ענוי נפש ובין אין בהן ענוי נפש הויא להו הפרה לעולם אפי' לאחר שתתגרש אלא דנדרי ענוי נפש בין לעצמו בין לאחרים בין יגרשנה ויחזירנה בין תגשא לאחרים: **לעצמו מפר.** כשיגרשנה ויחזירנה אבל ניסת לאחרים חיילי עלה: וקא מהדר אלינא דרבנן היכי קתני דאמרה אם אחרת: **אילימא דאמרה קונם פירות וכו' למה לי הפרה.** דכיון דלא אמרה קונם פירות עלי שתם אלא תלא נדרה (ג) בהנאה אמאי מצי מפר והא אפשר דלא הוי ענוי נפש דלא תרחץ ולא תתסר בפירות. והשתא לא ס"ל דרחיצה עצמה הוי ענוי נפש: **ועוד.** אי דקאמרה כה"ג בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש כלל והא ודאי נדרי ענוי נפש הן: אלא

והחזירה הלכך אם גירשה כל זמן שהיא בגרושה אם יחזירנה לשוב אליו לא חל הנדר אבל אם נשאת לאחר חל הנדר דלא משתבר למימר שיחול הנדר מיד אחר שגרשה ואם יחזירנה אפילו אינו נדר (שלא) שקע בסי"א: למה לה הפרה **לא** תרחיץ **ולא** ליתסרון. מדקאמרת שאמרה קונם פירות עלי ולא אמרה קונם רחיצה עלי אם תרחץ אלמא לא אשכח לרחיצה ענוי נפש ח"כ למה יפר לא תעבור על תנאה ולא יאסרו פירות עלה: ועוד [בהא] ליתא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ובתברא פירות קיימי עלה. אע"ג דפריך לרבנן דלא מצי בעל מפר כיון דהשתא לא הוי ענוי נפש מ"מ פריך שפיר דהשתא אלינא דקאמר ר' יוסי כיון דאמרה פירות עולם עלה אם תרחץ לא הל"ל אין אלו נדרי ענוי נפש כיון שיכולין לנא לידי ענוי נפש אע"ג דהשתא לא מצי מפר משום הך תשבא והוה ליה למימר ר' יוסי אומר לא יפר:

ג) לקמן פה., ב) (עי' לקמן פח.), ג) (דף עח.), ד) (תוספתא פ"ז ה"ג), ה) לקמן פה., ו) ל"ל שחל.

תורה אור השלם

1. אלה החקים אשר צוה יי את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנערתה בית אביה:
במדבר ל יז

מוסף רש"י

אין אלו נדרי ענוי נפש. יאין הנעל מיפר, דלענות נפש כתיב (בחומות שא.), יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו. לחזור לו, דאיתה מלאכה שעשה אחר הגירושין כתנאת כרעיתו אמור לאותה מלאכה וכבל מעשה ידיה מגירושין ואילך, וקפיד אדם איסר דבר שלא בא לעולם, כגון מעשה ידיה שעתידה לעשות דלכשתבא לעולם אחר גירושין אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם הרא מגורשת היא לכשבאה ברשותו אתנשא לו שיהא אסור (לקמן פה.).

פירוש הרא"ש

אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שהיא מתמיהו עד שיריה ויפרש לי: גמ' מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה. ויה"ר נמי אם אתאי דנקט בעל משום דגני בעל כתיב לענות נפש ומהכא קא מרבה אף דברים שבינו לבינה כגון שנדרה שלא לשמשו או שאר דברים שגורמים איבה ביו לבינה: **כי מגרש לה חייל עלה** נדרא. דהכי משמע ליה השתא לשנא דקרא כין אים לאשתו דוקא כל זמן שהיא לאשתו: רבי יוחנן אמר יפר. אע"ג דהשתא לא מצי אסרה עליה דבעל מעשה ידיה משום דמשעבדא ליה: **שמא** יגרשנה. ופקע שעבודיה ויחול הנדר ולא יוכל להחזירה הלכך מפר לה ומיקרי אם שיר דברים שבינו לבינה כיון דלאשתו היא השתא וכשיחזירנה יהיו דברים שבינו לבינה אלמא כי מפר לה השתא הוי הפרה לעולם: **אלא** נדרי ענוי נפש **מפר** בין לעצמו בין לאחרים. כיון לעולמו כל זמן שהיא אחתיו הרי לאחרים אם תתגרש ותנשא לאחר: **אין** בהן ענוי נפש **לעצמו מפר.** לעולמו כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה כל זמן שהיא אחתיו ויכין אם גרשה

מסורת הש"ס

ג) [עי' לקמן פח.], ד) [תוספתא פ"ז ה"ג], ה) לקמן פה., ו) ל"ל שחל.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ולא ליתסרן פירות עולם עלה כנ"ל ותיבת אלו נמחק: (ב) רש"י ד"ה מכי מגרש לה וכו' חייל עלה נדרא בגדרי כנ"ל ועה"ק: (ג) ד"ה אילימא וכו' מלא נדרה בהגאת רחיצה אמאי מצי:

תוספות

[אמר] ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. בגמרא מפרש: מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה. אם נדרה אלא לשמשו: מפר לעולם. גם כי תתגרש (וה"ק) אלו נדרים שהוא מפר [לה] הפרת עולם נדרים שיש בהן ענוי נפש: ר' יוחנן בן נורי אומר. מתני' היא בהאי פירקא (דף פה.) שנודרת קונם שאני עושה לפיך יפר שאם לא יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה להתיר שיחול הנדר דכל כמה שהיא תחתיו לא חל הנדר דאלומי אלמוה לשעבוד דבעל אלמא כי מפר לה מעיקרא הויא הפרה אחר הגירושין: **אלא** נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו. שהיא אחתיו בין לאחרים אחר שתתגרש ותנשא לאחרים אבל דברים שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרים אינו מפר כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה בין כשהיא אחתיו ובין כשגרשה ולאחר שפיר ניהו לבינה כל כמה דלא ניסאת לאחר הלכך הוי הפרתו הפרה כשמחזירה: **לאחרים** אינו מפר כשניסת לאחר חל הנדר דהכי משמע קרא בין איש לאשתו בעוד האיש עם אשתו וגם כשגרשה הוי שפיר בין איש לאשתו שאם יחזירנה יהיה ניהו לבינה מעותר הוא להחזירה הלכך אינו חל כלל אחר שגרשה ואע"ג שמן הדין היה לנו לומר שיחול אחר הגירושין ויתבטל כשיחזירנה זה לא מצינו שאחר שחל שיחול ויתבטל אבל אחר שניסת לאחר מי לא הוי ניהו לבינה שאעתר הוא לאחזירה: **היכי קאמרה.** דה"ל למימר קונם רחיצה עלי: **אילימא דאמרה** קונם פירות עלי אם ארחץ **למה לי הפרה לא** תרחץ. דמדקתני תנא שנדרה כך מפירות אם תרחץ ולא קתני שנדרה מרחיצה ש"מ דאי הוי הנדר חל אם נשתת לאחר חל הנדר דלא משתבר למימר נוסף לאו שיהיו נפש הוא וא"כ לא תרחץ ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה [ולא ליתסרו פירות עלה] והשתא פריך מיפכא דאי הוי משמע ליה מדלא קתני רבי יוסי אומר לא יפר וקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש לאוריי לך דבהאי נדר דאיירינן אפי' אם תעבור התנאי אין בנדר ענוי נפש והר"מ פי' דהש"ס סמיך אאם אתקשט אתקשט לה בהא דאמרה קונם פירות [אם אתקשט דאם לא תתקשט] קרי לה מנוולתא דה"ג אמר פרק המדיר (דף עא:) דהיכא דתלתה לקישוט בתשמיש המטה דהיכי תעביד לא תתקשט ולא תיאסר קרו לה מנוולתא הלכך נדר דקישוט הוי נדר דעינוי נפש:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com